

KERESZTÉNY MAGVETŐ

LXXVI. ÉVF. 1944. JANUÁR—FEBRUÁR 1. FÜZET.

A szerkesztőség köszönti az olvasót.

Az Unitárius Irodalmi Társaságnak 1943. november 20-án tartott rendes közgyűlése a lemondott Vári Albert helyébe P. Szentmártoni Kálmánt választotta meg felelős szerkesztőnek és felelős kiadónak és egy szerkesztőbizottságot alakított. Az új szerkesztő és a szerkesztőbizottság két összejövetelen megbeszéléseket tartott s megállapodott a „Keresztény Magvető” szerkesztésének átvételével járó kérdésekben.

Mindenekelőtt itt a nagyobb nyilvánosság előtt is köszönetét és elismerését óhajtja kifejezni a folyóirat hosszú éveken (21 esztendőn) át volt szerkesztőjének, Vári Albert ny. teológiai tanár atyánkfiának, azért a lankadatlan buzgóságért és lelkesedésért, amellyel szerkesztői munkáját végezte. Voltak évek, amelyekben Vári Albert szerkesztői fáradhatatlansága nélkül a lap nem maradhatal volna fenn, vagy egészen jelentéktelen nyomdatermékké süllyedt volna. A szerkesztés sok gondot és fáradságot adó munkáját most pihentebb kezek folytatják, kérjük azonban a mi egy Istenünket, hogy tartsa meg Vári Albertet még sokáig, hogy mint bölcs magvető, jótanácsaival támogathassa azokat, kiknek az eke szarvát örökül hagyta.

Ami a folyóirat tartalmát illeti, — az új szerkesztőség nem tehet mást, — mint amit a 75 éves célkitűzés a „Keresztény Magvető” irányaként egykor megszabott s amelyeket azóta is minden szerkesztő szolgált. Ezt a célkitűzést mindenki olvashatja a mindenkori „Keresztény Magvető” belső (második) boríték-oldalán.

Az általános célkitűzés azonban csak keret, melybe a változó idők változó feladatait bele kell illeszteni, hogy a keret és tartalom együtt képpé válják. A szerkesztőség úgy találja, hogy már nagyot változtak az idők és ezzel változniok kellett a feladatoknak is. Ezek a megváltozott feladatok elsősorban

arra kötelezik a szerkesztőséget, hogy a „Keresztény Magvető”-t *a ma folyóiratává* tegye, melyben a mult csak tanulságként, útmutatásként s nem önmagáért szerepel. Egyebekben a zajló életadta kérdésekre hozzon a folyóirat feleletet, mint ahogy az a jó magvetőhöz illik, aki nem elégedhetik meg azzal, hogy egykor a magot elvetette, nem merülhet el egyre visszaemlékezéseiben, mely a magvetés tavaszi emlékeit idézi csupán, de élővé azt többé nem teszi, hanem óvnia és védenie kell a vetést kártól, madártól, tüztől, árvíztől, amennyire lehet, sőt kapával, öntözgetéssel fejlesztenie is kell azt, míg végül az aratást is elvégzi bátran.

A sok feladat között, amelyeket a változó idők hoztak, évtizedek óta megoldásra vár egyházi életünkben az a sok „reform”, melyről szájjal és tollal, már annyi óhaj hangzott el az egyházközségi gyűlésektől a Főtanácsig, pohárköszöntőtől — prédikációig, egyházi tagjaink beszédeitől, kiküldött bizottságok jelentéséig az unitárius lelkekben. Természetesen a „Keresztény Magvető” nem alkotmányos testület, ezeket a „reformokat” megvalósítani hivatva nincs. Hivatása azonban mindazoknak az alapoknak tudományos megvizsgálása, melyekre ezeknek „reformoknak” épülniök kell, ha értékest és maradandót akarunk alkotni bennök és velük. Éppen ezért a szerkesztőség legelső feladatának azt választotta ki, hogy ezeknek a reformoknak tudományos alapjairól vitatkozást indít. Senki ne nézzen tehát úgy azokra a cikkekre, melyek ebből a tárgykörből a „Keresztény Magvető”-ben megjelennek, mintha azok kizárólagos útmutatásokat kívánnának adni a régóta vágyot reformok tudományos alapjairól, — hanem fogadja minden olvasó úgy azokat, mint ahogyan íróik és a szerkesztőség tervezték: vita indítóknak, a kérdés felvetőinek, kalákába hívogatóinak, melyben együtt, közösen végezzük el a munkát mindazokkal, akik hajlandók résztvenni benne.

A szerkesztőség tartozik annyival azoknak az íróknak, akik ezeket a bevezető értekezéseket magukra vállalták, hogy védelmükben elmondja: nehéz és hálátlan feladatot teljesítenek. Egy-egy ilyen reformot a kérdés tudományos megvitatásának hosszú évtizedei kellett volna, hogy megelőzzenek. Hiszen ez óhaj magában nem elég, a főtanácsí határozat pedig már túlsok ahhoz, hogy a végrehajtott reform ne legyen íróasztal, vagy éppen fehérasztal szagú, ne hordja magán a dilettantizmus,

vagy a pogánykodás bélyegét. Reformokat nem lehet „megszavazni”, azokat ki kell érlelni előbb, — és sehol sem annyira jogosult ez az igazság, mint éppen a vallás terén. Nálunk azonban csaknem teljesen hiányzik a tudományos „kiérlelés” azoknak a reformoknak a terén, melyet megvalósítani oly régóta vágyunk. Néhány ilyen régóta hangoztatott reform-szükségletnek a tudományos alapjaira fogunk rámutatni, felhíva mindazokat, akik ezen a téren *tudással* rendelkeznek, hogy szóljanak hozzá a tárgyhoz, bővítsék a tudományos alapot és ismerettárat, bíráljanak, vagy indítványozzanak legjobb tudásuk szerint, hogy azután rendelkezésére bocsáthassuk az egész vitaanyagot azoknak a bizottságoknak, amelyeket ezeknek a reformoknak a körvonalazására főtanácsunk már eddig kiküldött, vagy ezentúl kiküld.

Szerkesztőségünknek ez az elhatározása nem zárja ki azt, hogy más természetű tudományos értekezés a Magvetőben megjelenjék, mégis minden unitárius íróember megértését és együttműködését kérjük, hogy elsősorban ennek a célnak a megvalósítására fordítsa figyelmét, tudását és idejét. Bármily szépen sikerültek és tartalmasak legyenek is tehát azok az elnöki megnyitók, ünnepi felolvasások, és más, hasonlóan *alkalmi rendeltetésű* szellemi termékek, amelyeket a multban szíves örömmel közöltünk a „Keresztény Magvető”-ben, — egyelőre szeretnők, ha azok közlése alól felmentést kaphatnánk, hogy folyóiratunkban elég hely maradjon célkitűzésünk megvalósítására.

Végül megemlítjük, hogy irodalmi életünkben hiányzik a jó kritika, mintha csak személyi dicséret és nem tárgyi tanítás lenne irodalmi kritikánk legfőbb célja. Mi a jövőben is kerülni fogjuk a rombolást, de az építő, ébresztő kritikát minden kínálkozó alkalommal gyakorolni fogjuk. Nem leszünk részrehajlók. Sohasem állunk személyek vagy csoportok szolgálatába, hanem féltékenyen fogjuk őrizni a magyar unitárius szellem szabadságát.

Amint jeleztük, hűségesek maradunk a „Keresztény Magvető” eredeti célkitűzéseisehez, régi eszményeihez, de igyekeznünk haladni, a fejlődés vonalát megtartani és mindig a legjobbat, a legtökéletesebbet adni, hogy érdemekben gazdag folyóiratunkról minden tárgyilagos olvasó elmondhassa: A „Keresztény Magvető” a magyar unitárius lelket és szellemiséget képviseli.

A hetvenhatodik évfolyam küszöbén meleg szeretettel üdvözljük régi és új munkatársainkat, kedves olvasóinkat s kívánjuk, hogy a jóságos Isten továbbra is áldja és segítse meg a „Keresztény Magvető” nemes munkásságát. *A szerkesztőség.*

Kriza népe.

A magyar népművelésnek aligha van olyan pillére, amelyet ne az egyház alapozott volna meg. Krisztus, a népművelők örök eszményképe és útmutatója újra meg újra arra ihleti szolgálait, hogy elmenvén, tanítsanak minden népeket... S úgy, mint Ő, a legközelebbin kezdjék: azon a népen, amelyet azzal bízott rájuk, hogy éppen az Ő körükbe helyezte őket.

Minden magyar egyház története tele van a felnőttek oktatásának-nevelésének ragyogó emlékeivel. Hiszen már maga a szószék is nevelő alkalom, a legrégebbek és leghathatósabbak egyike. De nevel a templom is, anélkül, hogy hallhatóan beszélne hozzánk: neveli a lelkünket, de illetudásra, tisztaságra és emelkedettségre tanítja azokat is, akik alig értik a szent ígét.

Am a jó pap templomon kívül is nevel. Élete mintájával, de ajka tanításaival is. És Krisztus nyomdokában járva, ebből a földi életből csinál ékes garádicsot a mennybeemelkedésre. A föld, amelyen népe él, a mennyország első lépcsője. Nem mindegy, hogyan állunk meg ezen a síkos lépcsőfokon. A jó pap azt akarja, hogy az Isten teremtette föld egész szépségében, hasznosságában és jelentőségében tündököljön, s az ember meg tudja becsülni.

Erdély unitárius egyháza példaadóan mutatja a népművelő pap eszményképeinek egész sorozatát. Összeforr népével s annak minden nemes szükségletét ki akarja elégiteni. S aztán fölfedezi, hogy tanítani csak az tud, aki folyton tanul és hogy a népnek is van nagyszerű mondanivalója a mi számunkra.

Ez ihleti a mai idők egyik legtöbbet emlegetett nevének hordozóját: Kriza Jánost. Mi, magyar népművelők kimondhatatlan hálával gondolunk a Vadrózsák halhatatlan (de előbb egy életen át: fáradhatatlan) szedegetőjére és rajta keresztül is becsüljük és szereljük egyházát és népét. S természetesen sokat is várunk tőle, mert Kriza népe nem lehet méltatlan mesteréhez.

HANKISS JÁNOS.